

**DET KONGELIGE
FISKERI OG KYSTDEPARTEMENT**

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

09 4371-4
Arkivnr.

Deres ref
09/4371

Vår ref
200900764- /SR

Dato

Høringssvar NOU 2009:16 Globale miljøutfordringer - norsk politikk

Vi viser til høringsbrev av 16. september 2009. Fiskeri- og kystdepartementet har følgende merknader til NOU 2009:16.

Utvalget har valgt å fokusere på klimautfordringer, biologisk mangfold og miljøgifter. Dette er delvis overlappende problemstillinger som alle demonstrerer at miljøutfordringer er av global, nasjonal og regional art. Utfordringene er komplekse og NOUen gir mange interessante tilrådninger, men få konkrete politikkforslag. En slik NOU må åpenbart bli av overordnet art, men den generelle formen gjør at det er flere momenter vi savner i omtalen av vår sektor. I de faglige beskrivelsene som omfatter Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområder finnes det også noen uheldige påstander, som vi regner med å få rettet opp i det videre arbeidet. Fiskeri- og kystdepartementet ber derfor om å bli trukket inn i det videre arbeidet på et tidlig stadium.

Om lovverk

Forankring i lovverk er viktig for å sikre en bærekraftig utvikling. Den nye havressursloven er banebrytende i internasjonal målestokk, og innfører blant annet en føre-var-tilnærming i tråd med internasjonale avtaler og retningslinjer, og en økosystembasert tilnærming som tar hensyn til leveområde og biologisk mangfold (ref. §7). Havressursloven er nevnt i NOUen uten at det vises til at loven gir sentrale virkemidler for å sikre det biologiske mangfoldet.

Sektoransvar

Under 11.2 pekes det på behovet for en helhetlig miljøpolitikk, og det står at *"sektor- og konsesjonsmyndigheter ikke nødvendigvis klarer å ta helhetlige hensyn i forhold til sin egen sektors næringsvirksomhet (...)".* Helhetlig planlegging er viktig og mange tiltak er og bør være av sektorovergripende art. Vi vil allikevel peke på at det ikke nødvendigvis er næringshensyn som fører til uenighet om veivalg i miljøpolitikken. Sektorene har forvaltningsansvar og skal sikre bærekraftig bruk. Bærekraftig bruk er en forutsetning for å kunne høste av havets natur- og matressurser i framtiden. I noen tilfeller vil det for eksempel være uenighet om totalt vern eller redusert uttak over en lengre periode er mest hensiktsmessig.

Utslipp fra transport

Under 4.4 står det: *"På transportområdet virker det i dag vanskelig å komme fram til teknologiske tiltak som drastisk vil redusere utslippene."* Vi vil vise til at et av formålene med Nasjonal transportplan er å få mer transport over fra land til sjø. Hvis dette lykkes vil vi redusere utslipp av klimagasser og derved følge opp planens målsetning om at klimamålet til Regjeringen for transportsektoren blir nådd i løpet av planperioden.

Utvalget foreslår å stille alle klimagassutslipp i Norge overfor den samme prisen, fortrinnsvis gjennom en avgift. Utvalget diskuterer så de virksomheter som har en mulighet til å unnsnippe en CO₂-avgift ved å flytte produksjon fra Norge til et land som ikke er omfattet av en klimaavtale. Utvalget foreslår videre å ikke skjerme disse sektorene for en avgift eller kvoteplikt på utslipp. I en oppfølging av arbeidet vil det være behov for mer sektorspesifikk arbeid hvis et mål om en lik marginal kostnad på alle norske utslippskilder skal oppnås.

Fiskerisektoren har i dag kun direkte virkemiddel for utslippskutt av NO_x, men ingen virkemiddel for utslipp av CO₂. Fiskerinæringen har ikke mulighet til å flytte produksjon til et annet land, da høsting av våre marine ressurser er geografisk begrenset og avhengig av fartøyets nasjonalitet. Den norske fiskeflåten er i dag underlagt refusjonsordningen for mineraloljeavgift, som dermed refunderer innbetalt CO₂-avgift tilbake til fartøyene. Fartøy som bunkrer i utlandet eller fisker i fjerne farvann, er helt fritatt for mineraloljeavgift. Den gruppen av norske fartøy som står for hoveddelen av CO₂-utslipp fra fiskeflåten er også den mest mobile, som enkelt kan benytte seg av bunkring i fremmede havner og fiske i fjerne farvann, og vil således kunne delvis omgå en CO₂-avgift selv ved en fjerning av refusjonsordningen.

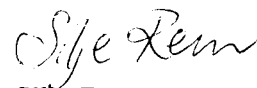
Inntil våre naboland stiller fiskefartøy overfor en karbonpris gjennom en avgift lik prisen i EUs kvotemarked, vil en situasjon med kun karbonpris ved bunkring i Norge for fiske i nære farvann kunne gi en minimal reduksjon, eller i verste tilfelle økning, av karbonutslipp fra norsk fiskeflåte. Hvis Norge velger å innføre en egen avgift i tillegg til EUs kvotepris vil også deler av fiskeflåten kunne omgå avgiften, om bunkring i utlandet og fiske i fjerne farvann ikke er inkludert.

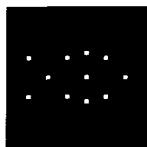
Hvis Norge skal påta seg å utføre reelle reduksjoner av karbonutslipp fra fiskeflåten, er det nødvendig å utforme avgiftssystemer som har muligheten til å fange opp så mange norske utslippskilder som mulig. Det er vår oppfatning at en flytting av det registrerte CO₂-utslippet til våre naboland som ennå ikke har en avgift for bunkring av drivstoff til fiskefartøy, ikke vil være i tråd med vårt mål om reelle kutt av klimagassutslipp. Slike effekter inngår trolig under begrepet karbonlekkasje, men hvor det er mulig å oppnå reelle utslippsreduksjoner ved hjelp av et velkonstruert avgiftssystem.

Vi oversender høringssvar fra Fiskeridirektoratet og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning som vedlegg.

Med hilsen

Inger Oline Røsvik
avdelingsdirektør

Silje Rem
rådgiver

N I F E SNASJONALT INSTITUTT
FOR ERNÆRINGS- OG
SJØMATFORSKNINGVår dato
21.12.0917.12.09
Deres datoVår referanse
Deres referanse

Saksbehandler, innvalgstelefon:

Fiskeri-og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep.
0032 Oslo

NIFES innspill til departementets høringsuttalelse til NOU 2009: 16 Globale miljøutfordringer – norsk politikk. Hvordan bærekraftig utvikling og klima bedre kan ivaretas i offentlige beslutningsprosesser

Vi viser til tilsendt høringsbrev fra departementet datert 18.09.2009.

Innledning

Utvalgets mandat er blant annet å vurdere hvorvidt gjeldende regler og retningslinjer for offentlig beslutningsprosesser er tilstrekkelige for å ivareta miljø- og bærekraftighet. Vektlagt er særlig fagområdene klimautfordringer, biologisk mangfold og miljøgifter og det er sterkt faglig forankret. Utredningen tar opp de store globale utfordringer uten at den er preget av konkrete forslag til politikkutforming. Dokumentet danner dermed et basisdokument som er viktig å konkretisere i etterkant med mer handlingsrettet planer.

Betydning for NIFES og mattrygghet

Det nevnes miljøgifter, men NIFES mener at rapporten burde ha spesifikt inkludert at miljøgifter er en trussel mot norsk mattrygghet og spesielt sjømattrygghet med hensyn til global miljøutfordringer og norsk politikk. NIFES synes at det er viktig å påpeke behovet for å ivareta mattryggheten og for å ivareta kunnskap om den for konsumenter av norsk sjømat, og vil også ha betydning knyttet til omdømme av norsk sjømat som eksporteres over hele verden. Dette ivaretas ved å ha tilstrekkelig overvåkningsprogram av sjømat slik at det kan dokumenteres at denne er trygg. NIFES alene og i samarbeid og oppdrag for Mattilsynet har flere overvåkningsprogram av miljøgifter i diverse typer sjømat og dermed er NIFES virksomhet viktig i arbeidet for å møte de globale miljøutfordringene.

Konkrete merknader

Kapittel 6 Miljøgifter

Det som savnes i dette kapitlet er faktisk og potensiell virkning av miljøgifter på norsk sjømat, knyttet mot sjømattrygghet, samt internasjonalt regelverk for miljøgifter i sjømat og sjømatproduksjonskjeden fra fjord til bord. Norge er en stor matprodusent av protein og eksporterer sjømat årlig for nærmere 40 milliarder, og for at norsk fisk skal være konkurransedyktig på det internasjonale markedet må den være av god kvalitet og trygg å spise. Det er således avgjørende at den globale forurensningen er av lav og under kontroll. Dette er i tråd med myndighetenes målsetting som sier "Et hovedelement i regjeringens matpolitikk er at norsk sjømat skal være trygg og av riktig kvalitet. God dokumentasjon av tilstanden for sjømat er viktig for å opprettholde tilliten i markedene" (St.prp. Nr. 1, 2006-2007).

Postadresse:
NIFES
Postboks 2029 Nordnes
5817 BERGEN

Besøksadresse:
NIFES
Strandgaten 229
5004 Bergen

Varelevering:
NIFES
Nordnesboder 2
5005 Bergen

Telefon: 55 90 51 00
Telefaks: 55 90 52 99

Internett: www.nifes.no
E-post: postmottak@nifes.no
Organisasjonsnr: 979529783

Vennligst adresser post til NIFES, ikke til enkeltpersoner

Under punkt 6.3 Status og utviklingstendenser er det gitt oversikter over overvåkning av miljøgifter, men den omfattende dokumentasjonen som er etablert gjennom Miljødatabasen til NIFES blir ikke kommentert. Norge har overvåket fisk og annen sjømat for miljøgifter (i.e. tungmetaller, PCB, DDT siden 1994 og dioksiner og bromerte flammehemmere siden 2003). Selv med den pågående overvåkning er det vanskelig å si noe om trender når det gjelder miljøgifter i villfanget fisk da konsentrasjonene ikke bare er avhengig av konsentrasjonen i miljøet, men også avhengig av rekke abiotiske og biotiske parametre (i.e. art, alder, vekt, lengde, diett, nivå i næringskjeden, kjønnsmodning etc.). Datagrunnlaget må være svært stort for å kunne si noe om trender, tilsvarende det som fås ved basisundersøkelser for enkeltfisk.

Under punkt 6.4 Internasjonalt regelverk og avtaler bør det vises til internasjonalt (EU) regelverk for miljøgifter i mat og matproduksjonskjeden. Det siste inkluderer grenseverdier for miljøgifter i marine føringredienser, fiskefôr og sjømat.

kapittel 12 Virkemidler og tilrådinger for miljøgifter

12.2 Tilrådninger – side 123 og kapittel 13, 13.3.5 Miljøgifter

Her poengteres ”Virkninger(ene) av miljøgifter kan i mange tilfeller ikke verdsettes økonomisk”. Dette stemmer som regel, men NIFES ønsker å påpeke at det også kan verdsettes økonomisk gjennom de sanksjoner som kan forekomme gjennom utestengelse fra markeder. Fiskeri og havbruk er meget viktig for Norge, og dersom nivået av miljøgifter ikke begrenses kan dette ha store økonomisk konsekvenser for norsk fiskeri- og oppdrettsindustri.

Vi vil også påpeke at det arbeid som nå er igangsatt ved å etablere forvaltningsplaner for de norske havområdene er nyttige i å sette fokus på de problemstillinger som oppstår mellom utslipp av miljøgifter og økosystem- basert forvaltning til beste også for å høste høykvalitets sjømat fra våre havområder.

Med vennlig hilsen

Anne-Katrine Lundebye Haldorsen

Forskningssjef

FISKERIDIREKTORATET
Fiskeridirektøren

Fiskeri- og kystdepartementet
Boks 8118 Dep

0032 OSLO

Saksbehandler: Jens Christian Holm
Telefon: 41649170
Seksjon: Fiskeridirektøren
Vår referanse: 09/17736
Deres referanse: 200900764
Vår dato: 17.12.2009
Deres dato:

Att: Silje Rem
post@fk.d.dep.no

Elektronisk post

Høring NOU 2009:16 Globale miljøutfordringer og norsk politikk

Utfordringen tar for seg tre viktige miljøområder som både har globale, nasjonale og regionale implikasjoner. Den har et sterkt samfunnsøkonomisk teoretisk preg, og fremmer ikke særlig mange konkrete forslag. For den sektoren som Fiskeridirektoratet representerer, er det et generelt fravær av konkrete politikkforslag.

Fiskeridirektoratet skal fremme en bærekraftig utvikling av fiskeri- og havbruksnæringene. Dette er virksomheter som innebærer høsting av akvatisk biologisk produksjon som i all hovedsak er marin. Høsting skjer fra ville bestander eller organismer i kultur. Dette er virksomhet som er avhengig av et vannmiljø som ikke er forurensset av miljøgifter i uakseptabel grad, langt på vei prisgitt klimatiske endringer og avhengig av det biologiske mangfoldet for å kunne opprettholde et høyt og maksimalt langtidsutbytte (fiskeri og havbruk basert på marine førkilder) eller utvikles (havbruk). Etter hvert har det også blitt mer og mer tydelig at de samme næringene på ulike måter kan ha klare negative konsekvenser på det omkringliggende miljø. Disse effektene har i første rekke konsekvenser for det biologiske mangfoldet. Samtidig er dette en miljøutfordring som er vanskelig å ivareta i beslutningsmodeller basert på verdsetting i kroner. Slik vi tolker utredningen er det en vesentlig risiko for at samfunnsøkonomiske modeller kommer til kort hvor komplekse negative konsekvenser som er vanskelig eller umulig å prissette skal settes opp mot næringsmessig virksomhet, noe som nettopp er tilfellet innenfor vår sektor.

Som utredningen peker på er det neppe mulig å finne generelle økonomiske kriterier for når biologisk mangfold bør ivaretas og når en viss reduksjon kan aksepteres (s 126). Alternativt er det i følge utredningen heller ikke mulig å bestemme et aggregert enkeltmål for biologisk mangfold, for så å benytte virkemidler som kvoter eller avgifter for å nå målet. Svaret blir at det må benyttes større grad av konkrete mål, prioritering og vektlegging som utgangspunkt for virkemidler på dette feltet. Dette vil Fiskeridirektoratet understreke viktigheten av, blant annet i forhold til operasjonalisering av strategien for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring. Det er helt avgjørende at det avsettes tiltrekkelige ressurser for dette konkretiseringsarbeidet. Der det verken er tilfredsstillende samfunnsøkonomiske beslutningsmodeller tilgjengelig eller fastsatt konkrete miljømål og prioriteringer vil beslutninger kunne få uakseptabel høy miljørisiko.

Utredningen understreker viktigheten av at den sektorvise håndteringen samordnes innenfor de tre miljøutfordringene som behandles. Dette er Fiskeridirektoratet enig i, men vil understreke viktigheten av at dette gjøres i regi av de aktuelle sektormyndighetene etter samordnede føringer. Dette ut fra rasjonaliteten og forutsigbarheten som ligger i at næringspolitikk i ulike sektorer tar opp i seg nødvendigheten av at næringsutviklingen skjer innenfor bærekraftige rammer.

I utredningen (s 129) fremholdes forvaltningsplanarbeidet for havområdene og forvaltning av vassdragene (det menes antagelig vannressursene, inkl kystvann) etter EUs vanndirektiv som forbilder for helhetlige (samlede) planer for forvaltningen av økosystemer. Fiskeridirektoratets erfaring er at dette er særs omfattende og arbeidskrevende prosesser som har høy risiko for underfinansiering. Dette representerer årvisse budsjettmessige utfordringer for direktoratet og krever konkret satsing i framtiden.

Utvalget peker på behovet for en bedre samlet planlegging og forvaltning av kritiske økosystemer og peker spesielt på kystområder med sukkertare i sør og stortareskogen i nord. Direktoratet er enig i dette, men vil peke på betydningen av at direktoratet som forvalter av disse ressursene trekkes inn i arbeidet i større grad. Det må også etableres en felles kunnskapsplattform som er egnet for en mer presis forvaltning.

Utvalget peker også på at verdien av å ivareta utvalgte naturtyper sjelden vil tilfalle kommunen fullt ut, men at kostnadsdelen i større grad bæres av kommunene. Utvalget tilrår derfor at det utredes hvordan kommunene gjennom ulike økonomiske ordninger kan få bedre incentiver til å ivareta arealer som er viktige for biologisk mangfold. Fiskeridirektoratet støtter en slik tankegang, men mener at en slik utredning også må inkludere incentiver for å *utrede* det biologiske mangfoldet i kommunene. Fra direktoratets ståsted er dette viktig da kunnskapen om slike forhold i kommunens sjøareal gjerne er spesielt mangelfull. Hvis ikke det foreligger tilstrekkelige utredningsincitamenten vil dette over tid kunne medvirke til at viktige sjøarealer for marint biologisk mangfold i siste instans ikke blir ivaretatt. Fiskeridirektoratet mener videre at det ikke nødvendigvis bare er ordninger knyttet til bruk av fylkesmannens skjønnsmidler eller egnertilskuddsordninger jfr. naturmangfoldloven som er egnet til dette formålet.

Direktoratet vil videre understreke at kommunale beslutninger har stor betydning for marint biologisk mangfold, og at det i økende grad er behov for statlig styring av kommunesektoren i arealbruken til sjøs (jfr 13.4.3 side 132). Det er viktig å erkjenne at dette arbeidet må skje i samarbeide mellom relevante sektormyndigheter.

Med hilsen

Liv Holmefjord
fiskeridirektør

Jens Christian Holm
direktør

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift